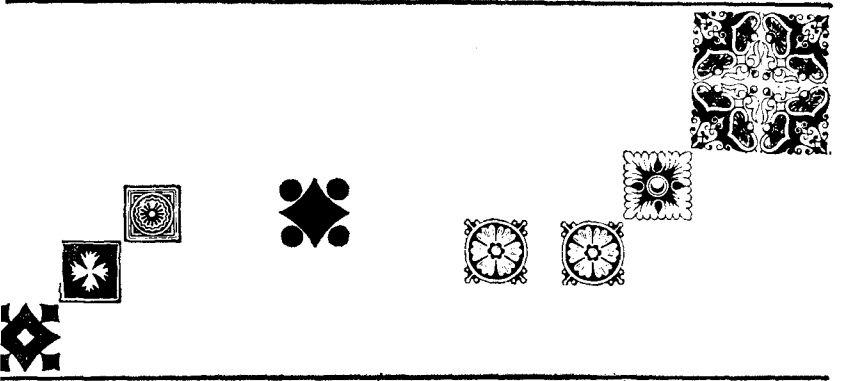

โบราณสถานในอดีต

และ

ปัจจุบัน

ขณะนี้พิธีกรรมที่หอสมุดแห่งชาติก็หมดไปแล้ว กลายเป็นอดีตไป พอนึกถึงว่ากลายเป็นอดีตไป ผู้เขียนก็ รู้สึกใจหาย เพราะไม่ทราบว่าเมื่อไรถึงจะมีโอกาสได้ดู นิทรรศการที่ดี ๆ อย่างนี้ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง ก็นึกไปถึงพระนครเมื่อ ๑๐๐ ปี ซึ่งสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดเป็นนิทรรศการหนึ่งศตวรรษ แห่งการผลัดแผ่นดินจากรัชกาลที่ ๔ มาสู่อุรัชกาลที่ ๕ โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็มีเกี่ยวกับรูปถ่ายของพระนครเมื่อ ๑๐๐ ปี และรูปถ่ายโบราณวัตถุสถานที่สร้างขึ้นเมื่อราว ๑๐๐ ปีผ่านมาแล้ว สำหรับพระนครเมื่อ ๑๐๐ ปีนั้นนับวันที่จะเป็น อดีตที่หาภาพดูได้ยากขึ้นตามลำดับ ถ้าหากคุณภาพที่เปรียบเทียบให้เห็นสภาพเมื่อ ๑๐๐ ปีกับปัจจุบันนี้แล้ว ผู้เขียน รู้สึกสลดใจเหลือเกิน เพราะสภาพปัจจุบันนี้นั้นได้แปลก ไปกว่าเดิมมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโบราณสถานในสมัยนั้น บางแห่งถูกรื้อไป และมีสิ่งก่อสร้างสมัยใหม่สร้างขึ้นแทน

สิ่งที่ประทับใจผู้เขียนมากก็คือรูปถ่ายประตูสามยอด เพราะเป็นสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าที่น่าจะรักษาไว้อย่างยิ่ง

ตอนแรกก็เที่ยวผู้เขียนได้ถ่ายรูปถ่ายแล้วก็คิดสงสัยอยู่ว่าประ-
 ตูสามยอดขึ้นอยู่ตรงไหนของสามยอดหนอ เพราะผู้เขียนก็
 เคยเดินทางผ่านแถวนี้บ่อยๆ ไม่เคยเห็นเลยสักครั้ง หรือ
 ว่าจะถูกสิ่งก่อสร้างสมัยใหม่สร้างบังเสียหมดเหมือนกับ
 โบราณสถานทั่วไป กำลังจะหาโอกาสไปชมสักครั้งก็พอดี
 อ่านพบบทความในหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งว่าถูกรื้อไปนาน
 แล้ว เพื่อขยายถนนเจริญกรุงให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ถ้าหาก
 ไม่รื้อเกรงว่ารถยนต์จะแล่นผ่านไปมาไม่สะดวก นี่แหละ
 ผู้เขียนถึงได้ทราบว่ประตูลสามยอดถูกรื้อไปนานแล้ว บัวย
 การที่จะหาโอกาสไปชม เพราะไม่มีโอกาสได้ชมอีกแล้ว
 ผู้เขียนรู้สึกเสียดายเหลือเกิน ถ้าหากประตูลสามยอดนั้ยังอยู่
 จนถึงปัจจุบันนี้ แล้วเป็นทางให้รถยนต์แล่นผ่านไปมา ก็
 จะทำให้เกิดความสง่างามแก่พระนครหลวงของเราอย่างยิ่ง
 แต่อย่าไปพูดถึงเลย เพราะถึงอย่างไรประตูลสามยอดก็ไม่
 กลับคืนมาให้เราได้เห็นอีกแล้ว

นอกจากประตูลสามยอดแล้ว ในปัจจุบันนี้ถ้าเราผ่าน
 ไปผ่านมาตามถนนต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ แล้ว จะเห็นได้ว่า
 โบราณสถานเมื่อ ๑๐๐ ปี และก่อนหน้านั้น ถูกรื้อ และ
 สร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ ๆ ขึ้นแทนมากมายเหลือเกิน ผู้เขียน

เคยอ่านบทละครวิทยุ เรื่อง “เที่ยวกรุงเทพ ฯ” ของ พณ.
 ท่าน มล.ปิ่น มาลากุล ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับ พ่อ แม่ ลูก-
 สาว และลูกชายสนทนากัน โดยพ่อนำเที่ยวกรุงเทพ ฯ
 ด้วยการใช้แผนที่พระนคร ร.ศ. ๑๑๕ เป็นหลักวิชา ผู้เขียน
 อ่านแล้วก็รู้สึกสนใจต่อโบราณสถานที่ถูกรื้อไปมากต่อมาก
 พอผู้เขียนได้ไปศูนย์บรรณการที่หอสมุดแห่งชาติ ก็ได้เห็น
 แผนที่พระนคร ร.ศ. ๑๑๕ ก็เลยต้องรีบไปอ่านบทละคร
 เรื่องนี้อีกครั้งหนึ่ง ทำให้ผู้เขียนติดใจเรื่องกำแพงเมือง
 และป้อมรอบพระนคร เพราะในสมัยโบราณนั้น มีแนว
 ป้อมกันเข้าลึกถึง ๓ ชั้น แต่ละชั้นก็มีกำแพงเมือง ป้อม
 และคูเมืองรอบพระนคร แต่ปัจจุบันนี้ มีกำแพงเมือง
 เหลืออยู่ให้ดูที่หน้าศาลาเฉลิมไทยแห่งเดียว ส่วนป้อมซึ่งมี
 อยู่มากมายที่เหลือให้เห็นคือป้อมมหาภาพที่หน้าศาลาเฉลิม-
 ไทยแห่งหนึ่งและอีกแห่งหนึ่งคือป้อมพระสุเมรุที่มุมถนน
 พระอาทิตย์ ส่วนป้อมอื่นๆ ซึ่งมีชื่อแปลกๆ และไพเราะ
 เช่น ป้อมพระอาทิตย์ ป้อมอิติลินทร, ป้อมมหาปราบ, ป้อม
 เสือหยาน, ป้อมหมื่นทะเลวง, ป้อมมหาไชย, ป้อมจักรเพชร,
 ป้อมมหาฤกษ์, ป้อมมหาภัย ฯลฯ และอีกหลายป้อมถูกรื้อ
 ราบเรียบไม่มีเหลือให้เราได้เห็นอีกแล้ว ส่วนคูเมืองได้แก่

คลองหลอด คลองบางลำพู คลองโอ่งอ่าง หรือคลอง สะพานหัน และคลองผดุงกรุงเกษม ก็นับวันที่จะตื้นเขิน มีน้ำเหือดแห้ง และมีสิ่งก่อสร้างต่างๆ ลุกเข้าไปในคลอง มากขึ้น ยิ่งนานวันเข้าประชาชนคนไทยก็คงจะไม่มีโอกาส ได้เห็น หรือหลงลืมต่อสิ่งที่บรรพบุรุษของเราได้สร้างขึ้นไว้ ผู้เขียนรู้สึกประทับใจ ต่อบทละครวิทยุตอนหนึ่ง ในเรื่อง “เที่ยวกรุงเทพฯ” ของ พณ. ท่าน มล. ปิ่น มาลากุล ซึ่งเป็น คำพูดของพ่อว่า “นั่นแหละกำแพงเมืองที่บรรพบุรุษของ เราแอบเห่ก่อสร้างขึ้นไว้ เพื่อรักษาเอกราชชาติไทย” และอีกตอนหนึ่งว่า “ก็คนเขาเห็นเว้าเป็นของเก่า เขาไม่ คิดอย่างพ่อ เขาไม่คิดว่าของเก่าๆ เหล่านี้เป็นพยานหลัก ฐานว่าบรรพบุรุษของเราเป็นนักก่อสร้าง สร้างชาติ รักษา ชาติ บำรุงชาติและเสียสละเพื่อส่วนรวมของชาติ”

ผู้เขียนคิดว่า พณ. ท่าน มล. ปิ่น มาลากุล ท่านมี น้ำใจอันดีต่อโบราณสถานของชาติไทยอย่างยิ่ง เพราะ สังเกตได้จากบทละครวิทยุเรื่อง “เที่ยวกรุงเทพฯ” ของ ท่าน ผู้เขียนคิดว่าท่านน่าจะมีอำนาจเพียงพอที่จะให้ผู้อยู่ ใต้บังคับบัญชาของท่านได้รักษาโบราณสถานของชาติไทย เอาไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมศิลปากรก็เป็นกรมหนึ่งใน

กระทรวงศึกษาธิการ ท่านเองก็เป็นผู้เลือกอธิบดีกรมศิลปากรคนใหม่ด้วยซ้ำ และกรมศิลปากรก็มีหน้าที่ที่จะรักษาโบราณสถานของชาติโดยเฉพาะ แต่เหตุไฉนปัจจุบันนี้ โบราณสถานของชาติทั่วประเทศจึงถูกรื้อ ถูกสิ่งก่อสร้างสมัยใหม่บังเสียมากมายเหลือเกิน อย่างในพระนครหลวงเองก็ถูกรื้อ ถูกบังไม่เว้นแต่ละวัน เมื่อ ๒-๓ วันมานี้ผู้เขียนผ่านวัดพระเชตุพนฯ ซึ่งประตูเข้าวัดก็กำลังถูกรื้อแล้วสร้างใหม่ และที่อื่น ๆ อีกหลายแห่งก็กำลังถูกรื้อแล้วสร้างใหม่เช่นกัน ผู้เขียนคิดว่าโบราณสถานบางแห่งหรือวัดบางวัด ทางกรมศิลปากรก็คงยังไม่ได้สำรวจเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติ อันนี้แหละที่ทำให้โบราณสถานที่มีคุณค่าทางศิลปกรรมและประวัติศาสตร์ถูกรื้อ ถูกทำลายไปมากต่อมาก ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ทางกรมศิลปากรควรจะรีบสำรวจเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติโดยด่วนต่อไป เพราะโบราณสถานที่มีคุณค่าของศิลปกรรมและประวัติศาสตร์ ทั้งในพระนครหลวงและต่างจังหวัดยังมีอีกมากมายเหลือเกิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สุโขทัย อโยธยา ลพบุรี และเชียงใหม่ เป็นต้น เมื่อได้สำรวจขึ้นทะเบียนไว้แล้วก็ไม่ควรปล่อยให้ปละละเลย ควรที่

จะสอดส่องดูแลไม่ให้ชำรุดทรุดโทรมมากขึ้นไปอีก หรือไม่ให้ถูกรื้อสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ แทน รวมทั้งไม่ควรให้มีการก่อสร้างอาคารสมัยใหม่บังหรือเด่นแข่งกับโบราณสถานนั้นๆ และที่สำคัญที่สุดก็ควรระมัดระวังเรื่องการถูกขุดทำลายเพื่อขุดหาของมีค่าบ้าง พระเครื่องบ้าง ซึ่งกำลังเป็นข่าวอยู่เสมอๆ สำหรับอาณาเขตของโบราณสถานบางแห่งซึ่งทางกรมศิลปากรให้ประชาชนเช่าอาศัยอยู่ สร้างอาคารบ้านเรือนอยู่ก็มีมากมายทั่วประเทศ กรมศิลปากรควรจะสอดส่องเป็นพิเศษ เพราะผู้เช่ามักจะทำลายโบราณสถานกันมาก และมีการสร้างอาคารบนซากโบราณสถานบ้าง สร้างบังเสียบ้าง สร้างขึ้นมาเด่นกว่าบ้าง ถ้าหากแห่งใดเป็นไปแล้วก็ควรจะได้เลิกสัญญาเช่า ให้รื้อถอนออกไปเสียบ้าง เพราะขึ้นปล่อยปลดละเลยไปเรื่อย ๆ โบราณสถานก็นับวันที่จะมีคุณค่าน้อยลงไปตามลำดับ

เรื่องการดูแลรักษาโบราณสถาน หรือโบราณวัตถุทั่วประเทศนี้ ทางกรมศิลปากรคงจะอ้างว่า เป็นภาระที่หนัก ดูแลรักษาไม่ทั่วถึง เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่น้อย ภาระงานองงนน แต่ทำไมไม่หาทางบรรจุเจ้าหน้าที่ให้มากขึ้น ผู้เขียนทราบว่ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่ง

พณ. ท่าน มล. ปิ่น มาลากุล ก็เป็นอธิการอยู่ ได้ผลิต
 บัณฑิตซึ่งมีความรู้ทางด้านโบราณคดี รวมทั้งการรักษา
 โบราณวัตถุสถาน การสำรวจและด้านอื่น ๆ แต่บัณฑิต
 เหล่านี้ไม่ได้ทำงานที่ตนเรียนมาโดยเฉพาะ หรือบางคนก็
 หางานทำไม่ได้ก็มี ทางกรมศิลปากรก็น่าที่จะหาทางบรรจุ
 บัณฑิตเหล่านี้มาช่วยกัน รักษา สำรวจ ชุุดค้น โบราณ-
 วัตถุสถานให้มาก ๆ เพราะบัณฑิตเหล่านี้ก็คงจะมีความคิด
 ความอ่านใหม่ ๆ ที่ทันสมัย โบราณวัตถุสถานจะได้มีคุณค่า
 ยืนยงตลอดไปเสียที.

ความจริงเรื่องการดูแลรักษาโบราณวัตถุสถาน หรือ
 การหาทางบรรจุเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาโบราณวัตถุสถาน หรือ
 การผลิตบัณฑิตทางโบราณคดี ของมหาวิทยาลัยศิลปากร
 ก็คือ พณ. ท่าน มล. ปิ่น มาลากุล ท่านก็เกี่ยวข้องอยู่ทุกฝ่าย
 ท่านเองก็เห็นคุณค่าของโบราณวัตถุสถาน จนถึงกับแต่งเป็น
 บทละครวิทยุ จึงน่าที่ท่านจะหาทางแก้ไขเรื่องเหล่านี้ให้
 สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้เขียนและประชาชนชาวไทยขอ
 ฝากความหวังอันนี้ไว้กับท่านด้วย. ❀

เขียนเมื่อ วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๑๑

ไม่เคยตีพิมพ์มาก่อน